

Lagrådsremiss

Ny övergångsbestämmelse i lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 24 augusti 2017

Annika Strandhäll

Lars Hedengran
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I propositionen 2016/17:106 om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård föreslås att en ny lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Enligt övergångsbestämmelser ska lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård upphävas genom den nya lagen, men den förra lagen ska dock fortsätta att tillämpas under år 2018 för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård. Förslagen i propositionen antogs av riksdagen den 15 juni 2017.

I denna lagrådsremiss föreslås att nämnda övergångsbestämmelser upphävs och ändras så att kommunens betalningsansvar för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård, under 2018, i stället ska inträda 30 dagar efter det att en underrättelse om att en patient är utskrivningsklar har skickats. Denna tidpunkt för kommunernas betalningsskyldighet ska dock gälla under förutsättning att kommun och landsting inte kommit överens om att kommunens betalningsansvar ska inträda vid en annan tidpunkt.

Lagen ska träda i kraft den 2 januari 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Ny övergångsbestämmelse.....	5
5	Konsekvenser av förslaget	9
6	Författningskommentar	10
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	11
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att avge yttrande över Promemoria med förslag om ändrade övergångsbestämmelser för den föreslagna lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.....	12

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård.

2 Förslag till lag om ändring i lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

dels att punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. Lagen tillämpas dock inte fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård.

Föreslagen lydelse

2. För patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård ska kommunens betalningsansvar enligt 5 kap. 4 § till och med den 31 december 2018 inträda först 30 dagar efter det att en underrättelse enligt 3 kap. 1 § har skickats, om inte kommunen och landstinget har kommit överens om att kommunens betalningsansvar enligt 4 kap. 5 § ska inträda vid en annan tidpunkt.

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen bemyndigade den 27 februari 2014 ansvarigt statsråd att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård (dir. 2014:27).

Utredningen om betalningsansvarslagen (S 2014:05) överlämnade i mars 2015 betänkandet Trygg och effektiv utskrivning från sluten vård (SOU 2015:20) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats och regeringen beslutade den 16 februari 2017 propositionen Samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (prop. 2016/17:106).

Vid beredningen av nämnda proposition tog regeringen under hand del av synpunkter om övergångsbestämmelserna till den nya lagen om samverkan vid utskrivning från hälso- och sjukvården. Till följd av dessa synpunkter remitterade Socialdepartementet en promemoria med förslag om att övergångsbestämmelserna till den lagen skulle ändras. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*.

En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2017/01662/FS).

4 Ny övergångsbestämmelse

Regeringens förslag: Fram till och med den 31 december 2018 inträder kommunens betalningsansvar enligt 5 kap. 4 § den nya lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård först 30 dagar efter det att en underrättelse om att patienten är utskrivningsklar har skickats. Betalningsansvaret enligt övergångsbestämmelsen inträder om det inte finns någon överenskommelse mellan kommun och landsting om en annan tidpunkt för kommunens betalningsansvar.

Övergångsbestämmelsen om att lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård ska fortsätta att tillämpas fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i sluten hälso- och sjukvård upphävs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. I regeringens förslag förtydligas även att övergångsbestämmelsen om att lagen (1990:1410) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård ska fortsätta att tillämpas fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i sluten hälso- och sjukvård, ska upphävas.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Västra Götalands läns landsting* samtycker och bedömer att promemorians förslag kommer att bidra till en mer jämlik hälso- och sjukvård. *Helsingborgs kommun* hade gärna sett att den frist på 30 dagar som finns i dag hade blivit permanent, då denna patientgrupp är förändringskänslig och individuella lösningar i hög grad

behöver tillämpas. För att kunna kvalitetssäkra och planera för bästa vård och omvårdnad anser kommunen att det behövs en större tidsåtgång. *Västerbottens läns landsting* påpekar att enligt den nu gällande lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård inträder betalningsansvaret för en patient i den psykiatriska vården tidigast 30 vardagar efter det att kommunen mottagit kallelsen till vårdplaneringen. I kalenderdagar innebär det en skillnad på 12 kalenderdagar mellan 30 dagar och 30 vardagar. Landstinget frågar därför om det är en ambition från regeringen att korta fristen med 12 dagar under 2018 eller om det egentligen är 30 vardagar som avses. *Markaryds kommun* är positiv till att regeringen lyssnat in remissinstanserna och föreslår övergångsbestämmelser om att 30 dagars planeringstid ska gälla vid utskrivning från sluten psykiatrisk vård under 2018. Det ger kommunernas socialtjänst en möjlighet att förändra sin organisation efter de nya förutsättningarna. Med tanke på det stora vårdbehov som de patienter som vårdas inom den psykiatriska slutenvården har är det enligt kommunen nödvändigt att det antal dagar kommunens socialtjänst har till förfogande för planering och samverkanskontakter innan betalningsansvar inträder långsiktigt utökas. Kommunen anser att ett minimikrav är att antalet dagar permanent utökas till 15 dagar. *Nässjö kommun* ser delvis positivt på förslaget om ändrande övergångsbestämmelser. Kommunen instämmer i vad Kommunerna i Stockholms län (KSL) anfört i sitt tidigare remissyttrande att en gradvis minskning av fristdagarna bör ske, där första steget blir att antalet fristdagar halveras till 15 dagar. *Jämtlands läns landsting* bedömer att inriktningen ska vara att samma bestämmelser ska gälla för patienter i somatisk och psykiatrisk vård och att promemorians förslag kan innebära en fortsatt särlösning för psykiatrins målgrupp. *Västernorrlands läns landsting* anser att det varken är nödvändigt eller önskvärt med en särskild övergångsbestämmelse i form av de föreslagna 30 dagarna. *Norrbottnens läns landsting* ställer sig negativt till föreslagna övergångsbestämmelser för psykiatrisk slutenvård. Landstinget anser att eventuella avsteg från lagstiftningen ska hanteras i den överenskommelse som regionen tar fram tillsammans med länets kommuner. *Blekinge läns landsting* ställer sig inte bakom förslaget om 30 dagars fristdagar utan menar att nivån under övergångsperioden bör vara 15 dagar.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen om betalningsansvarslagen föreslog inga övergångsbestämmelser i betänkandet Trygg och effektiv utskrivning från sluten vård (SOU 2015:20). I propositionen Samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (prop. 2016/17:106) framkom att flera remissinstanser ifrågasatte den korta tid för ikraftträdande som utredningen föreslog och flera instanser, bl.a. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* och *Hudiksvalls kommun* ansåg att huvudmännen måste ges tid att förbereda sig för att undvika att backup-lösningens tre dagar blir norm. Det ansågs behövas mer tid för att nå en lokal överenskommelse samt för de metodförändringar som behövs i det nya arbetssättet för alla inblandade parter. Även *Värmlands läns landsting* ansåg att huvudmännen måste ges god tid till både utvecklingsarbete och att förhandla för att skapa förutsättningar för korrekt utformade och väl förankrade överenskommelser. Flera av remissinstanserna angav även den särskilda utmaning som det föreslagna regelverket kan medföra för verksamheter inom psykiatrin. *Socialstyrelsen* ansåg att det

finns en risk för att patienter i psykiatrisk vård inte får den vård och omsorg som de behöver efter utskrivning från slutenvården om fristdagarna minskas från trettio till tre med så kort varsel. Myndigheten föreslog därför att den nya lagens ikraftträdande skulle senareläggas för denna grupp patienter. *Kommunerna i Stockholms län (KSL)* förordade en gradvis minskning av fristdagar och att antalet fristdagar som ett första steg skulle halveras till 15 vardagar. Även *Kalmar läns landsting* och *Malmö kommun* m.fl. föreslog att det skulle skapas övergångsbestämmelser som möjliggör ett successivt införande av de skärpta fristdagarna.

I nämnda proposition om samverkan vid utskrivning från slutenvården och sjukvård föreslog regeringen en övergångsbestämmelse som innebär att lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård skulle fortsätta att gälla fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i slutenvården i psykiatrisk vård. Vid beredningen av propositionen tog regeringen under hand del av synpunkter om att en sådan övergångsbestämmelse skulle innebära att huvudmännen var tvungna att tillämpa parallella system och rutiner för psykiatri och somatisk vård och att det därmed fanns risk att övergången skulle bli rörig, förvirrad och ineffektiv. I det skedet gjordes bedömningen att en ändring av övergångsbestämmelserna inte kunde ske utan att en ny övergångsbestämmelse behövde remitteras och underställas Lagrådets granskning, vilket nu sker i denna lagrådsremiss.

Några remissinstanser har lämnat synpunkter som i viss mån går i olika riktningar. *Helsingborgs kommun* anser att den frist på 30 dagar som finns i dag borde vara permanent då denna patientgrupp är förändringskänslig och individuella lösningar i hög grad behöver tillämpas. Kommunen anför att det behövs en större tidsåtgång för att kunna kvalitetssäkra och planera för bästa vård och omvårdnad. *Markaryds kommun* menar att det med tanke på det stora vårdbehov som de patienter som vårdas inom den psykiatriska slutenvården har är nödvändigt att det antal dagar kommunens socialtjänst har till förfogande för planering och samverkanskontakter innan betalningsansvar inträder långsiktigt utökas. Ett minimikrav är att antalet dagar permanent utökas till 15 dagar. *Nässjö kommun* ser delvis positivt på förslaget om ändrade övergångsbestämmelser. Kommunen instämmer i vad KSL anfört i sitt tidigare remissyttrande om att en gradvis minskning av fristdagarna bör ske, där första steget blir att antalet fristdagar halveras till 15 dagar. *Jämtlands läns landsting* bedömer att inriktningen ska vara att samma bestämmelser ska gälla för patienter i somatisk och psykiatrisk vård och att promemoriernas förslag kan innebära en fortsatt särlösning för psykiatriens målgrupp. *Västernorrlands läns landsting* anser att det varken är nödvändigt eller önskvärt med en särskild övergångsbestämmelse i form av de föreslagna 30 dagarna. *Norrbottnens läns landsting* ställer sig negativt till föreslagna övergångsbestämmelser för psykiatrisk slutenvård. Landstinget anser att eventuella avsteg från lagstiftningen ska hanteras i den överenskommelse som regionen tar fram tillsammans med länets kommuner. *Blekinge läns landsting* ställer sig inte bakom förslaget om 30 dagars fristdagar utan menar att nivån under övergångsperioden bör vara 15 dagar.

Regeringen har i propositionen om samverkan vid utskrivning från slutenvården och sjukvård tydligt angett att den nya lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården i hälso- och sjukvård bl.a. bör medföra att

berörda aktörer i kommun och landsting påbörjar sin planering för den enskilde i god tid inför utskrivningen. Vidare betonar regeringen vikten av att huvudmännen gemensamt kommer överens om fristdagar och andra villkor för utskrivningssituationen som syftar till att skapa trygghet för den enskilda patienten eller brukaren. Regeringen vill dock säkerställa att den nya lagen genomförs på ett sätt som ger huvudmännen bra möjligheter att förbereda sina verksamheter på de nya reglerna.

Med anledning av detta föreslås det i denna lagrådsremiss att för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård ska kommunens betalningsansvar enligt 5 kap. 4 § den nya lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård inträda först 30 dagar efter det att en underrättelse om att en patient är utskrivningsklar enligt 3 kap. 1 § den lagen har skickats. Denna ordning ska gälla under år 2018. Kommun och landsting bör emellertid även under denna övergångstid kunna komma överens om att kommunens betalningsansvar ska inträda vid en annan tidpunkt i likhet med vad som anges i 4 kap. 5 § den nya lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård. Betalningsansvaret enligt övergångsbestämmelsen ska således inträda om det inte finns någon överenskommelse mellan kommun och landsting om en annan tidpunkt för kommunens betalningsansvar.

Västerbottens läns landsting påpekar att enligt nu gällande lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård inträder betalningsansvaret för en patient i den psykiatriska vården tidigast 30 vardagar efter att kommunen mottagit kallelsen till vårdplaneringen. Detta innebär en skillnad på 12 kalenderdagar mellan 30 dagar och 30 vardagar. Landstinget frågar därför om det är en ambition från regeringen att korta fristen med 12 dagar under 2018 eller om det egentligen är 30 vardagar som avses. Regeringens förslag innebär att det är kalenderdagar som avses och därmed innebär övergångsbestämmelsen en smärre minskning av antalet fristdagar i förhållande till den tidigare beslutade övergångsbestämmelsen. Emellertid kan det även noteras att enligt nuvarande regler i betalningsansvarslagen börjar fristdagarna att räknas från den dag mottagaren har tagit emot kallelsen till vårdplanering vilket i praktiken, beroende på när landstinget skickat kallelsen, kan innebära att ett betalningsansvar kan inträda dagen efter det att patienten har bedömts som utskrivningsklar. Regeringens uppfattning är att den nya bestämmelsen är tydlig och – för såväl patienter som för vårdpersonal – mer förutsägbar.

Som en konsekvens av att regeringen föreslår en ny övergångsbestämmelse föreslås också att den tidigare beslutade övergångsbestämmelsen om att lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård ska fortsätta att tillämpas fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård ska upphävas.

Ändringarna av övergångsbestämmelserna föreslås träda i kraft den 2 januari 2018.

5 Konsekvenser av förslaget

Regeringens bedömning: Förslaget om en ny övergångsbestämmelse till lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård medför inga direkta kostnadsökningar eller andra konsekvenser av betydelse för den kommunala sektorn eller för staten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna instämmer eller har inget att invända mot promemorians bedömning. *Malmö kommun* delar inte promemorians beskrivning av konsekvenserna av ändrade övergångsbestämmelser. Att den nya lagen ska tillämpas också för psykiatrisk slutenvård 2018 innebär att det är kalenderdagar och inte vardagar som ska räknas. Det innebär att kommunen med ändrade övergångsbestämmelser får kortare tid för förberedelser än vad kommunen hade haft om betalningsansvarslagen fortsatt tillämpats 2018 för psykiatrisk slutenvård. Antalet helgdagar under en 30-dagars period kan variera beroende på hur storhelgerna faller men även utan storhelger blir det mindre tid för kommunen att förbereda utskrivning jämfört med tidigare förslag till övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens bedömning: Ändringen medför inga direkta kostnadsökningar eller andra konsekvenser av betydelse för den kommunala sektorn eller för staten. Den övergångsbestämmelse som beslutades i samband med propositionen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård innebär att den nu gällande lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård ska fortsätta gälla under 2018 för patienter som vårdas inom slutna psykiatrisk vård. Enligt den lagen träder kommunens betalningsansvar för patientgruppen in först 30 vardagar efter det att en patient har bedömts utskrivningsklar och en vårdplan har upprättats (lördag, midsommarafton, julafton och nyårsafton oräknade). Enligt den nu föreslagna övergångsbestämmelsen ska en frist om 30 kalenderdagar gälla under 2018 beträffande utskrivning från slutna psykiatrisk vård. *Malmö kommun* påpekar att den nya övergångsbestämmelsen i praktiken innebär en smärre minskning av antalet fristdagar i förhållande till den tidigare beslutade övergångsbestämmelsen. Regeringen noterar även att enligt nuvarande regler i betalningsansvarslagen börjar fristdagarna att räknas från den dag mottagaren har tagit emot kallelsen till vårdplanering och att detta i praktiken, beroende på när landstinget skickat kallelsen, kan innebära att ett betalningsansvar kan inträda dagen efter det att patienten har bedömts som utskrivningsklar. Regeringen instämmer i att den nu föreslagna bestämmelsen kan innebära en smärre minskning av antalet dagar. Denna minskning av antalet dagar får dock anses rimlig. Den nya bestämmelsen är därutöver tydlig och – för såväl patienter som för vårdpersonal – mer förutsägbar. Betydelsen av övergångsbestämmelsen är att landsting och kommuner tillsammans under 2018 antingen ska komma överens om en lokal hantering av antalet fristdagar eller förbereda inför en harmonisering och minskning av antalet fristdagar mellan patienter som skrivs ut från slutna psykiatrisk vård och övriga utskrivningssituationer.

6 Författningskommentar

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Genom ändringen i den *andra punkten* och upphävandet av den *fjärde punkten* kommer den nya lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård redan under 2018 att även omfatta personer som vårdas i sluten psykiatrisk vård. Av *andra punkten* kommer det dock framgå att under år 2018 inträder kommunens betalningsansvar för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård först 30 dagar efter det att en underrättelse om att patienten är utskrivningsklar har skickats. Med dagar avses kalenderdagar. Denna frist på 30 dagar ska dock gälla under förutsättning att kommun och landsting inte har kommit överens om att kommunens betalningsansvar ska inträda vid en annan tidpunkt i enlighet med 4 kap. 5 § nämnda lag.

Övergångsbestämmelserna kommer att gälla från och med den 2 januari 2018. Det datumet är satt av författningstekniska skäl för att undvika att ändringar görs i en författning som ännu inte trätt i kraft. De övergångsbestämmelser som anges i propositionen kommer att gälla en dag, men detta kommer inte att leda till några följder.

Förslag till lag om ändring i lag (2017:000) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:000) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

dels att punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:106

Föreslagen lydelse

2. Lagen tillämpas dock inte fram till och med den 31 december 2018 för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård.

2. Fram till och med den 31 december 2018 inträder kommunens betalningsansvar i enlighet med 5 kap. 4 § och om det inte finns någon överenskommelse om att kommunens betalningsansvar ska inträda vid en annan tidpunkt i enlighet med 4 kap. 5 §, för patienter som vårdas i sluten psykiatrisk vård först 30 dagar efter det att en underrättelse enligt 3 kap. 1 § har skickats.

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2018.

Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att avge yttrande över Promemoria med förslag om ändrade övergångsbestämmelser för den föreslagna lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Socialstyrelsen, Arjeplogs kommun, Arvika kommun, Borgholms kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Eskilstuna kommun, Eslövs kommun, Falköpings kommun, Gotlands kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Hudiksvalls kommun, Härjedalens kommun, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Kiruna kommun, Kristianstads kommun, Kungälv kommun, Leksands kommun, Lindesbergs kommun, Linköpings kommun, Ljungby kommun, Ljusdals kommun, Ludvika kommun, Malmö kommun, Markaryds kommun, Munkedals kommun, Nora kommun, Norrtälje kommun, Nyköpings kommun, Nässjö kommun, Ovanåkers kommun, Piteå kommun, Sigtuna kommun, Simrishamns kommun, Skövde kommun, Sollefteå kommun, Stockholms kommun, Strömsunds kommun, Sundsvalls kommun, Torsby kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Vilhelmina kommun, Västerviks kommun, Västerås kommun, Åre kommun, Åtvidabergs kommun, Älvdalens kommun, Örebro kommun, Övertorneå kommun, Stockholms läns landsting, Uppsala läns landsting, Södermanlands läns landsting, Östergötlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Kronobergs läns landsting, Kalmar läns landsting, Blekinge läns landsting, Skåne läns landsting, Hallands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Värmlands läns landsting, Örebro läns landsting, Västmanlands läns landsting, Dalarnas läns landsting, Gävleborgs läns landsting, Väster-norrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting, Norrbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting.